

«Ελληνικός και Ευρωπαϊκός Διαφωτισμός» (Κατερίνα Χουζούρη)

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Το διήμερο 23 - 24 Οκτω-βρί-ου πραγματοποιήθηκαν υπό την αιγίδα του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου κ.κ. Ιερωνύμου, οι ερ-γα-σί-ες του Δ' Διεθνούς Συνεδρίου, το ο-ποί-ο δι-ορ-γάνω-σε η Ι-ε-ρά Σύ-νο-δος της Εκ-κλη-σί-ας της Ελ-λά-δος, στο Διορθόδοξο Κέντρο, στην Ιερά Μονή Πεντέλης. «Ελληνικός και Ευρωπαϊκός Διαφωτισμός», ήταν το θέμα του Συνεδρίου.

Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Δημητριάδος και Αλμυρού κ. Ιγνάτιος, Πρόεδρος της Ειδικής Συνοδικής Επιτροπής Πολιτιστικής Ταυτότητας, μίλησε στην Πεμπτουσία για το Συνέδριο και υπογράμμισε το γεγονός ότι επιλέχθηκαν ομιλητές που εκπροσωπούσαν διαφορετικές οπτικές στο θέμα. «Δόθηκε έτσι» είπε ο Σεβασμιώτατος, «η δυνατότητα να αντλήσει ο καθένας τα δικά του συμπεράσματα και ο κάθε ομιλητής προσπάθησε να δώσει την αλήθεια για τα γεγονότα». Σχολιάζοντας την ανταπόκριση του κοινού, σημείωσε ότι «θα θέλαμε ακόμη περισσότερους, κάτι που ίσως δεν είναι πολύ εφικτό στις συνθήκες της Αθήνας. Είναι ένα θέμα πάντως, που απασχολεί την Επιτροπή».

Σε ερώτηση της Πεμπτουσίας για την επιλογή των θεμάτων, επισήμανε ότι «η υπόθεση της Επανάστασης του 1821, πολλές φορές αντιμετωπίζεται με επιφύλαξη από τους επιστήμονες, γνωστικό αντικείμενο των οποίων είναι η Ιστορία. Θέλουμε να καταγράψουμε την ιστορική αλήθεια, μέσα από αυτά τα συνέδρια», είπε ο Σεβασμιώτατος, ο οποίος σημείωσε ότι «ο διαφωτισμός στην Ελλάδα έχει ως χαρακτηριστικά την πίστη και τον αγώνα για την ελευθερία και όλα αυτά σ' έναν τόπο που η παράδοση του, είναι στενά συνδεδεμένη με την ορθοδοξία... Αυτήν τη συνέχεια του Ελληνισμού και της Ορθοδοξίας κρατάμε και μ' αυτήν συμμετέχουμε στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι». Αναφερόμενος στα συνέδρια αυτά που οργανώνει η Ιερά Σύνοδος, ο Σεβασμιώτατος είπε «ότι είναι μία ευκαιρία να ανοίγουμε δρόμους ελπίδας» και ευχήθηκε να «φθάσουμε στο 10^ο συνέδριο».

Οι εργασίες του Συνεδρίου ξεκίνησαν με τον χαιρετισμό του Μακαριωτάτου τον οποίο ανέγνωσε ο Αρχιεπίσκοπος της Ιερής Συνόδου Θεοφιλέστατος Επίσκοπος Μεθώνης κ. Κλήμης, στον οποίο (χαιρετισμό) τονίστηκαν τα εξής: «...Ενώ ο Ευρωπαϊκός Διαφωτισμός είχε στο στόχαστρο την Εκκλησία, εδώ οι πνευματικές ζυμώσεις, παρά τις διαφορές, συντελούνται με την Εκκλησία πρωτοστατούσα... Η Εκκλησία ποτέ δεν αντιστρατεύεται την Επιστήμη, αντιθέτως την επιστρατεύει, για να ανοιγούν νέοι δρόμοι εν Χριστώ. Δεν εγκλωβίζεται στο στενό Της έργο, αλλά ανατροφοδοτείται με νέες σκέψεις, νέες τοποθετήσεις και νέα γλώσσα, βασισμένες στην ίδια αλήθεια, την αλήθεια του Χριστού...».

Στη συνέχεια ο Πρόεδρος της Ειδικής Συνοδικής Επιτροπής Πολιτιστικής Ταυτότητας, Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Δημητριάδος και Αλμυρού κ. Ιγνάτιος, ο οποίος ευχαρίστησε όλους όσοι εργάστηκαν για την υλοποίηση της ημερίδας, τους επισήμους, τον εκπρόσωπο του Προέδρου της Βουλής τον χορηγό κ.λ.π.

Οι εισηγήσεις που έγιναν είναι οι εξής:

«Η πρόσληψη της αρχαιότητας στον ελληνικό 18ο αιώνα: μία νέα ανάγνωση μέσω του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού», από την Άννα Ταμπάκη, η οποία ανέλυσε τα νέα

στοιχεία που προσκόμισε το διαφωτιστικό ρεύμα.

«Η διάσπαση του Λόγου στον Νέο Ελληνισμό: Αντίθεση, συνύπαρξη και συμπόρευση πολιτικού, προφητικού και ορθού λόγου», από τον Χαρίτωνα Καρανάσιο, ο οποίος επισήμανε ότι «Με την εισαγωγή όμως στην ελληνική εκπαίδευση του ευρωπαϊκού νεωτεριστικού και επιστημονικού πνεύματος κατά την εποχή του ευρωπαϊκού και νεοελληνικού Διαφωτισμού, παρατηρούνται αντιθέσεις στον λόγο και στο ήθος του νέου Ελληνισμού».

«Νεοελληνικός Διαφωτισμός και παιδική ηλικία», από την Ελένη Αγγελομάτη Τσουγκαράκη, η οποία αναφέρθηκε στην «πίστη του διαφωτισμού στη φύση... που είχε μεταξύ άλλων ως αποτέλεσμα την ... επανεξέταση της παιδικής ηλικίας».

«Ιδεολογικές και κοινωνικο-πολιτικές τάσεις του Ευρωπαϊκού και Νεοελληνικού Διαφωτισμού», από τον Κωνσταντίνο Κοτσιόπουλο, ο οποίος μίλησε για τα διαφορετικά χαρακτηριστικά του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού σε σχέση με τον Νεοελληνικό Διαφωτισμό όπου «δεν υπάρχει κυρίαρχο αντιθρησκευτικό πνεύμα

λόγω ... του δημοκρατικού χαρακτήρα της Ορθόδοξης Ανατολής».

«Ο Νεοελληνικός και ο Ευρωπαϊκός Διαφωτισμός στα σύγχρονα σχολικά βιβλία», από τον Κωνσταντίνο Χολέβα, ο οποίος τόνισε ότι υπάρχουν τρεις τάσεις στα σύγχρονα βιβλία Ιστορίας. «Πάντως ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης διακηρύσσει ότι η Ελληνική Επανάσταση δεν μοιάζει με κινήματα του Εξωτερικού», είπε χαρακτηριστικά.

«Το κρυφό Σχολείο, οι Έλληνες διαφωτιστές του 19ου αιώνα και η αποδομητική ιστοριογραφία της ύστερης μεταπολίτευσης», από τον Γεώργιο Καραμπελιά, ο οποίος τόνισε ότι «Το κρυφό σχολείο δεν υπήρξε «εφεύρεση» της Εκκλησίας... Όσοι αρνούνται τον σωστικό ρόλο της Ορθοδοξίας για τον Ελληνισμό, οι ίδιοι επιθυμούν να αποδομήσουν τον «μύθο» του κρυφού σχολείου».

«Η πολιτική οικονομία ως θεοκρατία: η σύσταση μιας νέας επιστήμης στο γαλλικό Διαφωτισμό», από τον Αλφρέδο Σταϊνχάουερ, ο οποίος σημείωσε ότι «...σήμερα κυριαρχεί η αντίληψη μιας ακατάλυτης σύγκρουσης μεταξύ του διαφωτιστικού προτάγματος και της θρησκείας».

«Η έννοια και το περιεχόμενο της «Μεταφυσικής» στο Νεοελληνικό Διαφωτισμό: πηγές και φιλοσοφικά ρεύματα», από τον Κωνσταντίνο Πέτσιο, ο οποίος αναφέρθηκε στα δύο θεμελιώδη ρεύματα ιδεών που νοηματοδοτούν τον όρο Μεταφυσική.

«Διαφωτιστικός αποκρυφισμός: ο μεταφυσικός ορθολογισμός του ευρωπαϊκού δεκάτου ογδόου αιώνα», από τον Χαράλαμπο Μηνάογλου, ο οποίος απέδειξε ότι πολλοί διαφωτιστές είχαν σχέση με τον παγανισμό και τον αποκρυφισμό και όπως ήταν επόμενο στράφηκαν εναντίον του Χριστιανισμού.

«Σημεία επαφής του Νεοελληνικού Διαφωτισμού και της νεοελληνικής εσχατολογικής και αποκαλυπτικής σκέψης», από τον Αστέριο Αργυρίου, ο οποίος επικεντρώθηκε στην εσχατολογική και αποκαλυπτική σχέση.

«Ο Βολταίρος – Προσωποποίηση του άθεου Διαφωτισμού για τους παραδοσιακούς Ορθοδόξους», από τον Πρωτοπρεσβύτερο Γεώργιο Μεταλληνό, ο οποίος τόνισε ότι «Το πνεύμα του Διαφωτισμού μέσω εκείνων των λογίων, που ταυτίζονταν με την Ευρώπη, όπως ο Αδαμάντιος Κοραής, διείσδυσε αλλοιωτικά στην ελληνική κοινωνία».

«Το δράμα ως χρηστικό εργαλείο ποιμαντικής», από τον Ιωσήφ Βιβιλάκη, ο οποίος τόνισε ότι «το δράμα ως είδος στα μισά του 18ου αιώνα... αξιοποιείται από λόγιους, κύκλους του Οικουμενικού Πατριαρχείου για την εδραίωση της ορθής

πίστης, την επανασύνδεση με την αρχαιότητα και τη διάπλαση αυτοσυνειδησίας της ορθόδοξης κοινότητας».

«Υπάρχει ανάγκη και δυνατότητα θετικής αξιολόγησης του Διαφωτισμού από Ορθόδοξη σκοπιά; Κριτικές παρατηρήσεις και προτάσεις», από τον Βασίλειο Μακρίδη, ο οποίος επισήμανε ότι πρέπει να γίνει μια θετική αξιολόγηση του Διαφωτισμού από Ορθόδοξη σκοπιά... με βάση τις σημερινές συνθήκες.

«Δαιμονοποίηση, αποθέωση και παρακμή του Ευρωπαϊκού ορθολογισμού – πολιτισμικές παρενέργειες», από τον Απόστολο Νικολαΐδη, ο οποίος τόνισε ότι «το βασικό χαρακτηριστικό του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού είναι η αποκατάσταση της θέσης και του ρόλου του ορθολογισμού, ο οποίος κατά το παρελθόν ιδιαίτερα στα χρόνια του ευρωπαϊκού μεσαίωνα, όχι απλώς είχε υποβαθμιστεί αλλά και κακοποιηθεί, κυρίως από την πλευρά της Ρωμαιοκαθολικής θεολογίας και Εκκλησίας».

«Υπάρχει Ελληνικός Διαφωτισμός;», από τον Χρήστο Γιανναρά, ο οποίος αναφέρθηκε στην ανάγκη να αξιολογηθούν από την Ορθόδοξη Εκκλησία οι συνέπειες του Διαφωτισμού.

«Ελληνικός και Ευρωπαϊκός Διαφωτισμός. Η συνθετική διάστασή τους στο έργο του επαναστάτη Ρήγα Βελεστινλή» από τον Δημήτριο Καραμπερόπουλο, ο οποίος υπογράμμισε ότι ο Ρήγας έκανε μία σύνθεση στοιχείων από τον Ελληνικό και τον Ευρωπαϊκό Διαφωτισμό.

«Ήταν οπαδός του Διαφωτισμού ο Ρήγας;», από τον Κωνσταντίνο Σβολόπουλο, ο οποίος σημείωσε ότι «Ο Ρήγας μπορούμε να πούμε ότι δεν ήταν υποχρεωτικά διαφωτιστής».

«Αλέξανδρος και Νικόλαος Μαυροκορδάτος: Κείμενα πολιτικής φιλοσοφίας», από το Χάρη Μελετιάδη, ο οποίος χαρακτήρισε τα κείμενά τους ως «ασκήσεις ενός πρόδρομου πολιτικού νατουραλισμού που επιδιώκει τη ρεαλιστική αποτύπωση της σκέψης και της ανθρώπινης ιδιοσυστασίας μέσα σ' ένα διεθνοποιημένο και εγχώριο περιβάλλον».

«Ιωάννης Καποδίστριας και Γαλλικός Διαφωτισμός», από το Δημήτριο Μεταλληνό, ο οποίος σημείωσε ότι «ο Καποδίστριας ... ζει την σημαντικότερη περίοδο της ζωής του στην Ευρώπη. Όμως δεν εξευρωπαϊάζεται, δεν «διαφωτίζεται».

«Ιβάν Σελιμίνσκι, ένας Βούλγαρος Ελληνιστής, οπαδός του Διαφωτισμού», από τον Δημήτριο Γόνη, ο οποίος ανέφερε ότι «το συγγραφικό έργο του Ιβάν Σελιμίνσκι είναι τρομερό σε όγκο και σε ποικιλία θεμάτων και σε γενικές γραμμές ανέκδοτο στην πρωτότυπη ελληνική του μορφή».

«Κύπριοι λόγιοι και εκδοτική δραστηριότητα στα τέλη του 18ου - αρχές 19ου αιώνα», από τον Κωστή Κοκκινόφτα, ο οποίος αναφέρθηκε στην εκδοτική παραγωγή κατά τα τέλη του 18ου και αρχές του 19ου αιώνα, στην Κύπρο, «με σκοπό τη διάδοση των ελληνικών γραμμάτων και την στερéωση των υπόδουλων Χριστιανών στην ορθόδοξη πίστη».

«Δύο αξιοσημείωτα ζητήματα του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού: α) Η υπεράσπιση Γερμανών και Πολωνών λογίων Ιουδαίων, κατηγορών του Βολταίρου από τον Νικηφόρο Θεοτόκη και β) Ο αντιϊουδαϊσμός του Βολταίρου», από την Μαρία Μαντουβάλου, η οποία υπογράμμισε ότι «ο Βολταίρος αποδεικνύεται οπαδός του αντιδιαφωτισμού».

Στο κλείσιμο του Συνεδρίου ανακοινώθηκε και το θέμα του Ε΄ Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου, που θα γίνει το 2016 και είναι «Η εξωτερική πολιτική και ο φιλελληνισμός κατά την Ελληνική Επανάσταση».

Κατερίνα Χουζούρη